
ÖSTRA OCH VÄSTRA KILA BYGDEBLAD

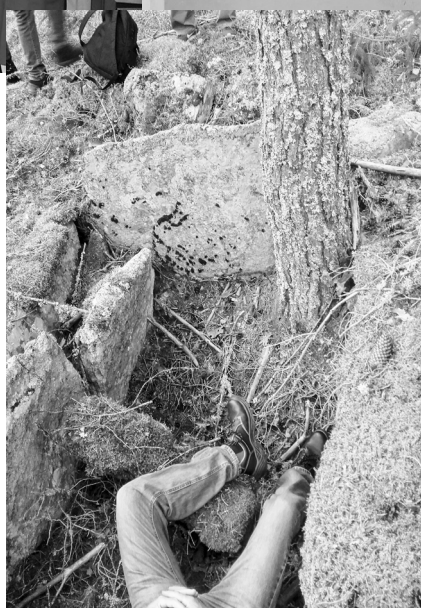
NUMMER 2020 : 3 ÅRGÅNG 31

sidan 10

sidan 8

sidan 14

Vem är Selma Danielsson ?

Min mammas farmor Selma Danielsson var en mycket annorlunda kvinna på sin tid. Selma är den första kvinnan i Världen som har vunnit en motorcykeltävling. Hon hade sin tävlingsperiod i början av 1920 talet. Selma vann två tävlingar och den bedriften uppmärksammades av Guinness rekordbok i kapitlet om EBE-cykeln, som tillverkades i Åmål på 20-talet.

Läs mer om henne på sidan 6

Stefans ledare

Nu går vi mot lite kyligare tider och mörkret infinner sig lite tidigare. Dags att påminna om reflexvästen igen. Coronapandemin har ju mattats av lite men är långt ifrån över än tyvärr. Lite lättnader har det ju blivit, för framför allt evenemang mm från 50 till 500 personer. Och en liten viss återhämtning för företagen. Tror också många har gjort sina inköp mer lokalt än tidigare. Kvarstår dock att vi kommer få leva med dessa restriktioner ett bra tag till. Det är i alla fall mycket som händer och rör på sig i Kila. Naturvandringar både på östra och västra sidan fle-

ra gånger i veckan, vindkraftpark i Knöstad.

Håll i, håll ut och var försiktiga fortsättningsvis, så klarar vi det här gemensamt.

Byalaget

Vi kämpar på i Byalaget trots Coronan. De första mötena hade vi på Skype och det fungerade väldigt bra, visst saknade vi fiket och lilla pratstunden innan mötet. Sedan har vi haft 2 möten där vi samlats utomhus med Coronaavstånd. Det var trevligt att träffa varandra igen i verkligheten. Vi har fått igång hemsidan nu och

det är också ett sätt vi kommer synas på och visa vad vi håller på med i Byalaget. Som vi skrivit tidigare så vill vi gärna ha fler som hjälper till med lite av varje i vår verksamhet. Ju fler vi är desto mindre bördor för alla.

Med Vänliga Hälsningar
Stefan Johansson

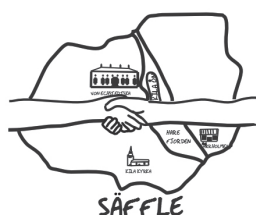
Nyinflyttade Västra Kila
Roger Mattered med barnen Wilma och Milo
Södra Ed Solgläntan

OBS!!
Sista datum för artiklar till Kila Bygdeblad 20-4 är 2020-11-22
//Redaktionen

ÖSTRA & VÄSTRA
KILABYGDEN

KILA BYALAG

Utdelas gratis till hushållen i Kila samt till kilabor som vistas på äldreboende.

Prenumeration för övriga 190:-/år
Bankgiro: 745-1750
Swish: 123 60 26 025

Ansvarigt utgivare
Stefan Johansson 070-218 23 65
E-post: boda.kullen@gmail.com

Kassör
Kenneth Almlöf 070-677 70 15
E-post: bokalmlof@gmail.com

Sekreterare
Åke Broström 070-562 25 84
E-post: bassudden@yahoo.se

Artiklar och annonsunderlag
mailas eller sänds till:
E-post: kilabygdeblad@gmail.com

Layout:
Linda Waaksma-Edens
0730261388
E-post: imjore@hotmail.com

Tryckt: Åmåls Grafiska AB

**Skall Bygdebladet fortleva behöver
vi fler som skriver i tidningen.
Vill du vara med och bidra i någon form,
hör av dig till någon av ovanstående.**

Ordförandens ruta

Denna Corona pandemi har ställt till det för alla även för Byalaget. Flera av oss i styrelsen hör till riskgruppen dessutom så skall vi alla undvika onödiga kontakter. Vi har haft möten via Skype på dator eller varit ute i friska luften. Det mesta har varit inställt. Midsommar och kilaveckan är två tillställningar där byalaget är aktiva. Av dessa blev inget. Styrelsen beslutade att flytta fram årsmötet till hösten, då hade förhoppningsvis coronan ebbat ut. Nu blev det inte så smittan är fortfarande kvar och restriktionerna gäller. På styrelsemötet den 20 augusti beslutades att ställa in årsmötet. Det är naturligtvis inte bra, men att vi skulle bidra till att någon/några blir smittade av corona är ännu sämre. Till årsmötet så är alla boende i Kila inbjudna och välkomna. Då kallas långt fler än som är tillåtet. Att det inte kommer så många är en annan sak. Om det skulle komma 51 personer så får vi inte be någon åka hem. Det är bara att

ställa in mötet.

Byalagets styrelse lämnar här lite information om verksamhetsåret 2019. Dessutom så blir det lite förändringar och några fattade beslut.

Byalagets kassa var vid årets början 60 751 ,61 och vid årets slut 48 649 ,13

Verksamheten lite kortfattat: 11 protokollförda möten, 4 nummer av bygdebladet, Midsommarfirande vid vonE, Samordning av Kilaveckan, Arbete vid badplatserna Ba och Södra Ed, Tillsyn vid brygga, båtramp, grillplattas och kilaön, Grannsamverkan, Byalaget 30 år firades i norra Eds bygdegård och deltagande i Kommunbyalagen.

En komplett verksamhetsberättelse och verksamhetsplan finns på hemsidan. www.kilabyalag.se

Två nya medlemmar har adjungerats till styrelsen Anne-Marie Fernlöf och Kenneth Almlöf. Som fullvärdiga medlemmar.

Kenneth kommer att ta över som kassör efter Morgan Jaresjö.

Så vill jag vädja till er alla Kilabor. Kan ni hjälpa oss med artiklar i Kila bygdeblad små som större gärna med bild. Tidningen är på 20 sidor och det kan vara svårt att fylla den. Dessutom så är det trevligt med olika skribenter. Vi har någon medverkande utom styrelsen men det finns plats för fler. En halv sida och en bild är jättevälkommet. Slutligen så får vi hoppas att allt snart återgår till det normala. Var rädd om er.

Arne Berg

JLB

BYGGHANDEL AB

ALLT FÖR BYGGET
Byggmaterial till rätt pris.

Vi erbjuder även ritservice vid om- & tillbyggnad, kök,
nyckelservice, plåtverkstad mm

Avelsäter 4, 661 94 SÄFFLE
0533-601 50 info@jlb.se

LP:s Biodling AB

honung • vaxkakor • Lindesa bisalva • ljusvekar
samt allt till din biodling

Butiken i Torstensbyn är öppen alla vardagar
9-16

Tel: 0533-63111 • www.lpsbiodling.se
Vi finns på Facebook och Instagram!

Öxnevåls Gård

En liten bondgård i Kila med glada djur!

• Linderödssvin • Får • Getter • Höns • Ankor • Kalkoner •
• Duvor • Hästar • Hundar • Katter • Kaniner • Marsvin • Bin •

Vi säljer bland annat lamm- och grislådor

Följ vår vardag på Facebook eller Instagram
sök oxneval

Hör av er till Keiko vid funderingar: 073-3793542

Fototävling Kila

Som några redan har hört men kanske inte alla vet,
är att Kila har fått en ny webbsida.
www.kilabyalag.se har ett nytt och fräscht utseende men vi behöver en bildbank.
Denna bildbank vill vi använda för att lägga in fina bilder från Kila.
Därför organiserar vi en fototävling just för Kila.

- ☒ Tävla om bästa KILA-bilden, tävlingen pågår till den 31 maj 2021
- ☒ Juryn består av 2 personer ur byalaget och Ronny Karlsson från Manne foto Säffle
- ☒ Vinnaren av tävlingen får bilden som ett tavla 30x40 cm med ram med värde av 600 kr, utdelas vid midsommar 2021
- ☒ Döp namn på bilden med förnamnet KILA-bilden och sedan vad bilden föreställer. Exempelvis: "KILA-bilden - Bad i Summeln".
- ☒ Skicka in bilder du har tagit själv, flera bilder är tillåtna. Bilder behöver vara minst 3 megapixel
- ☒ Tänk på att bilden kan vara tagen när som helst på året, människor ska INTE vara igenkännings bara och bilden ska vara tagen i Kila mellan 2016 och maj 2021
- ☒ Tävlingsbidrag publiceras i Kila bygdeblad.
- ☒ Kila byalag förbehåller sig rätten att använda tävlingsbidragen redaktionellt eller i marknadsföring.
- ☒ Medlemmar i Kila byalags styrelse får ej vara med i tävlingen.
- ☒ Bilder skickas till kilabygdeblad@gmail.com, Glöm inte att ange ditt namn, adress och telefon nummer i mejlet.

Lycka till....

Manne
foto ab
SÄFFLE

www.mannefoto.se
ronny.karlsson@mannefoto.se

Vårdcentralen i V. Nysäter

Hur blir det med vårdcentralen i Nysäter. Byalagen i Gillberga, Kila, Långserud och Svanskog hade träff men ledningen i februari. Då pratades det om att återgå till det förra systemet med självstyrande enheter, och att utveckla vården.

Så kom coronan och inget är sig likt. Hur blir det nu? Jag ringe Marianne Utterdahl hon är regionråd i Region Värmland och ordförande i Hälso och sjukvårdsnämnden. Hon om någon vet vad som händer.

Marianne säger att allt arbete utgår från att utveckla vården. Om någon tror att Nysäter kommer att läggas ner så glöm det. Nysäter är en bra och populär vårdcentral som i stället skall utvecklas. Alla vårdcentraler skall

organiseras som enskilda enheter och organiseras utifrån sina respektive förutsättningar. Så kom denna corona det innebär ändrade smittskyddsregler. Att inte blanda personer med smittsamma sjukdomar med andra i väntrum och ha skilda ingångar ser vi på för närvarande.

Dessutom så har personalen inte kunnat ta ut semester som det var planerat. Semesterperioden är förlängd till hela september.

Så Nysäter kommer att öppna under hösten. Det blir före älgjakten då (min kommentar). Ja det är ambitionen, en del nya tjänster har varit utannonserade m.m. Fram till dess så är det i första hand Säfte som gäller. Men det är också viktigt att fortfarande vara skriven på vårdcentralen i Nysäter

ter så vi har patienterna kvar när vi öppnar i höst.

Vi jobbar för en bra och jämlik vård i hela regionen oavsett var man bor. Där är vi överens oavsett partitillhörighet. Bara vi kommit igenom pandemin så har vi trots allt lärt en del, och blivit lite bättre på smittsamma sjukdomar.

Jag tackar för informationen och ser fram emot en bra och öppen vårdcentral i Nysäter.

Arne Berg

Marianne Utterdahl
Regionråd i Region Värmland och
ordförande i Hälso och sjukvårdsnämnden.

Vill du få håret klippt ?
Permanentat ?
Färgat ?

Ring mig på
0722 465 111
Så kommer jag till dig!

Kerstin Jakobsson
Buvattsrönningen

allt du behöver inom
tryck
GRAFISK & DESIGN

Två Tryckare AB

Besöksadress: Nygårdsvägen 7, Åmål
Postadress: Box 307, 662 27 Åmål
order@2tryckare.se • 0532-109 79

Åmåls Grafiska AB

Besöksadress: Nygårdsvägen 7, Åmål
Postadress: Box 71, 662 22 Åmål
info@amalsgrafiska.se • 0532-126 60

grafisktcenter Grafiskt Center

Selma Danielsson, En annorlunda kvinna från Kila

En av Selmas bilar

Selma var född i Djupviken på Hammarsjö Kila 1897. Hon var yngst av sina syskon. Fadern köpte Hammarsjö 1894 men flyttade till Ölserud efter bara några år. Selma ägde Hammarsjö tillsammans med sin bror Hilding fram till 30 talet då hon blev utlöst. Hon gifte sig med Svante Danielsson som startade Danielssons Bygg i Åmål. Familjen bodde på Fredriksbergs anrika gård vid Bengtforsvägen i Åmål. Vilken fantastisk stark kvinna hon måsta ha varit, som vågade bryta mönstret, vad som passar en dam på den tiden. Hon gillade inte kafferep och syjuntor. Det där med att vara representativ i det vackra Danielssons hemmet passade inte Selma. Hon var nog dåtidens rebell.

Hennes intresse var att meka med tekniska grejer, åka omkring på motorcyklar och senare i snab-

ba sportbilar. Hon gillade att gå i skogen och älskade att fiska. Selma åkte ofta ut med sin Sportbil och husvagn och fiskade på Hammarsjö. Det blev även många turer runt om i Europa i sina fina bilar. I Åmål väckte Selma uppmärksamhet när hon kom körande med sin motorcykel. Åkare Anderssons hästar på Kungsgatan stod på bakbenen och småpojkar flockades runt henne när hon stannade på torget. Selma berättade att det var hennes bror Hennings fel från början. Han hade en Cleveland 500-kubikare som hon fick låna. Allt gick bra förutom att hon inte visste hur man skulle stanna så det blev en lång första tur. Selma fick blodad tand och köpte en egen motorcykel av fabrikör Gustav Berglöf. Den kostade ca 1000 kr.

Det blev en Åmålstillverkad EBE-500 kubikare. Med den motorcykeln körde hon två tävlingar mellan åren 1923-1925 dels i Värmland runt och dels i en isbaneläppling på norra viken i Åmål. Hon vann båda tävlingarna eftersom det inte fanns några andra damer med. Värmlands runt var en tvådagars tävling med start i Karlstad. Selma berättade att hon körde med sidovagn och hade Arthur Fjellman som Passagerare, han var tävlingsledare för EBE-verken i Åmål och förklarade hur jag skulle köra.

Selmas man Svante hade haft polio som barn och var strakbent och kunde inte köra varken bil eller motorcykel.

Selma utanför Stadshotellet i Karlstad 1924 EBE 500 kubik

Rubens Maskin AB

Krossat bergmaterial i alla förekommande grovlekar för slitlager, bärlager och underbyggnad av vägar samt singel för gjutning.

Vi levererar eller du hämtar själv vid Dyvlandakorset

Ring för prisuppgift: Sven-Erik 070-522 14 63 • Ruben 070-343 20 70

Öppet: Måndag-fredag 7.00-16.00

Min mammas faster Sonja berättade att alla barnen, min morfar Göte, Gunnar och Sonja trängde ihop sig i sidovagnen, Svante satt på bönpallen och så for familjen iväg på semester. En dag åkte familjen till Karlstad och bytte bort motorcykeln mot en bil av märket Citroen. Hon hade ju inget körkort men det räckte med ett varv runt kvarteret i Åmål så

var det klart. Selma körde sin fina sportbil ända fram till 1983 då hon var 81 år. När Selma fyllde 90 år önskade hon sig bara cigarrer och whisky. Selma blev 97 år och var mycket klar i huvudet ända in i det sista. Jag brukade åka och hälsa på henne med min motorcykel och älskade att höra om hennes äventyr och annorlunda liv. Hennes man Svante bodde på hotell sina sista år,

man skilde sig inte gärna på den tiden. Men dom levde nog i praktiken som singlar. Undrar vad hon hade gjort om hon levat i dag? Kanske hon hade köpt sin gamla släktgård Hammarsjö??

Önskar er en skön höst
Ann-Marie Fernlöf
Djupviken Hammarsjö Kila

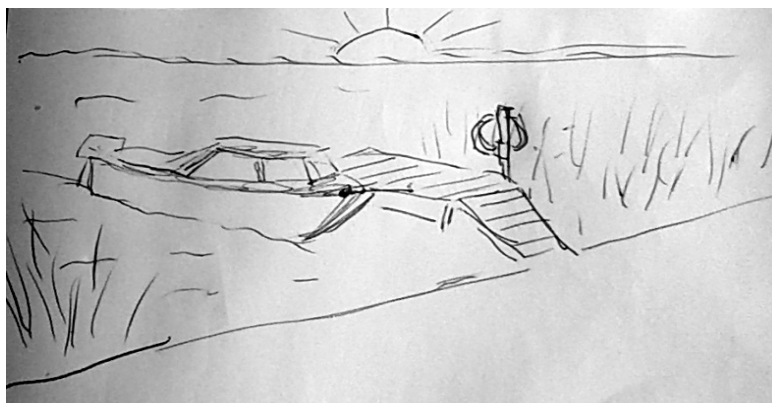

Selma tvättar sin Karmanngia

Selma med sonen Göte Danielsson

Gästbok i vindskyddet på Kilaön.

Vi har en gästbok i vindskyddet på Kilaön. Många skriver, det blir oftast bara namn och datum. Men ibland är det lite mer. En text och teckning som jag fastnade för återger jag här så bokstavstroget det går. Man riktigt känner hur fin dag denna barnfamilj hade därute på ön. Ni är alla välkomna dit fler gånger.

Arne Berg

Det är coronatider så vi åkte med båten hit och mamma skule sjuta öl korken ivattnet så blev detfel och hon slösade halva flaskan och det ran ut. Vi badade och åt räkor och ostkex, oliver, korv och djlgubar. Och jag utforskad skogen och laut en tiktok. Och inan viåkte så trilade jag på brygan. Det var solnedgong.

Jag klettrade på en sten jag såg en ekore i trädet. Jag ville göra dethär någon mer gong. Nu ska vi kolla på en grav

Hej då.

Byvandring i Sandbol

Torpvandringarna under kilaveckan har varit något jag ogärna missar, men när årets vecka närmade sig stod det klart att det inte skulle bli något sådant arrangemang. Hos mig blev abstinensen för stor och efter kontakt med Arne Berg beslöt jag mig för att ordna en byvandring i Sandbol. Skillnaden från torpvandringarna var att vi skulle vandra längs vägen och inte trängas på stigar eller i olika bilar på väg ut i skogen. Sandbol har inte haft så många torp på skogen heller, så en byvandring var ett mer passande namn. Jag fick låna en portabel ljudanläggning från Kila byalag, men i övrigt gjorde jag det i egen regi och med hjälp av mina föräldrar, Birgitta och Lars-Gunnar Olsson. Antalet fick förstås vara begränsat utifrån Folkhälsomyndighetens riktlinjer så en allmän inbjudan via tidningsannons var inte aktuell,

och några deltagaravgifter för att bekosta något sådant tog jag inte in. Inbjudan gick istället ut via två Facebookgrupper som samlar många kilaintresserade: "Kila socken i Värmland" och "På gång i Kila (Säffle kommun)". Gensvaret var stort så jag fick återkomma med en repris någon vecka senare. För att berätta Sandbols historia skulle man kunna ägna stort intresse för de fornlämningar som finns här i form av stensättning- ar, gravfält och de olika fynden av flintyxor, trissor med mera. Många känner också till "domarringen" nedanför Sandbols missionshus. Tyvärr är domarringen numera omflyttad och flera stenar är borta. Tankar har dock väckts på att undersöka möjligheten att återställa den i någon mån. På Riksantikvarieämbetets hemsida (raa.se) finns mer att läsa om de olika fornlämningarna via "Fornsök" där man via en karta kan välja det område man vill studera.

Sandbol omnämns i en skattebok från 1503. "Peer" i Sandbol noteras då för en oxeskatt för en oxe om 19 öre, beräknad utifrån mängden jord. 9 öre gällde dock mark i Sätterskog och 1 öre gällde mark i Bolet. Den största gården i Vall har senare räknats som en "trehästargård" och några andra som "tvåhästars", alltså mindre än gårdarna i Västra Smedbyn, och mer lika gårdarna i Flatebyn och Ranglebyn.

Samlingen vid byvandringen skedde hemma hos mig, vid lärarbostaden i Sandbol, där deltagarna kunde ta del av en utställning med foton och dokument ur Sandbols historia. Min morfar, Sigfrid Danielsson från Hytta, mormor Astrid f. Johansson från Vall, var båda från Sandbol och släktingar till mig har även bott på "Skolan". En av dem var folkskolläraren J.G. Ekman som var aktiv inom det mesta i det kommunala i Kila, som fattigvårdsstyrelse och vaccinationer till Summelns sjösänkingsförening. I Sandbol bedrevs skola fram till 1940, senare kom skolhuset att rivras, men i samband med vandringarna fick jag ta del av detta foto från Gun Karlsson.

Själva vandringen började norrut där vi stannade till vid Villans Handel där Solveig Pettersson berättade om livet med affären. Den grundades av Anders Pettersson år 1885 och drev sedan vidare av hans son Teodor och sonson Hugo med familjer fram till 1994. I norr gränsar Sandbol mot Västra Smedbyn och Tho-

Svenska Gårdar
Säljer och värderar gårdsegendomar över hela Sverige
Säffle 0533-104 10 • www.svenskagardar.se

WALLS MÖBELVERKSTAD
SÄFFLE
förfrågan omklädsel skickas till
wallsmobelverkstad@gmail.com

Sigfrid Danielsson (i slips) med söndagsskolebarn vid missionshuset.

Skördearbete. Mannen i mitten med lien är August Johansson på Vall (min mormorsfar). Närmast till vänster står dottern Alvi med en kärve och till höger dottern Adéle och sonen Ragnar. Mannen och kvinnan till längst vänster är ännu ej igenkända.

mas Jansson orienterade oss om en ovanlig växt, vingvialen, som kan beskådas i dikeskanterna i gränsen mellan hemmanen. Den verkar ha införts i den lokala floran av odlare i Västra Smedbyn och sedan spridit sig till Sandbol. Delar av bebyggelsen och den odlade marken i Sandbol ser man om man reser på "huvudleden" genom byn, men hus och odlad mark finns också upp på "Villanåsen" som löper parallellt med vägen, och nordväst om den finns också öppen mark i som gränsar till Öxnevål och Vässby. Något som utmärker Sandbol från flera av grannbyarna är att bykärnan av hus inte splittrades genom laga skiftet i början av 1800-talet. De olika skiftena har bytt ägare och gårdar har delats upp och slagits ihop genom åren, men boningshusen har hela tiden varit koncentrerade till en höjd mitt i byn. Här finner vi också det äldsta huset idag – Byggninga. Nedre Byggninga och Bräcka hör också till de äldre husen i byn. Som namnet antyder ligger Bräcka nära en brant utförsbacke som förr var vägen man fick ta om man skulle ta sig till soldattorpet Sandbergskerud eller till skogsskiftena som går upp till gränsen mot Långserud och Bykäringa. På grund av brandrisk kan man tänka, placerades flera smedjor en

bit från själva bebyggelsen. Många utav sandbolsfamiljerna har släktkopplingar till varandra även om viss inflyttning skett, inte minst på senare år. Sandbol var ett slags centrum i bygden på den tiden när man hade både affär, skola och missionshus. Huvudnäringen har förstås varit jord- och skogsbruk och det kunde uppstå viss "trafikstockning" när korna från fem olika gårdar skulle vandra till eller från mjölkning. Som binärningar till byn kan nämnas att här funnits kvarn och såg i äldre tider, man har slagit eget tegel och fisket har också varit av betydelse – t ex när man slog gäddor på våren. I Sandbol har det också funnits två rävfarmar, kanske inspirerade av verksamheten som guldkungen, John Bryntesson, bedrev i Svaneholm. Nedanför missionshuset minner "grusgropen" om en period av grusutvinning under 1900-talet. När befolkningen ökade i Sverige under 1800-talet fick man finna vägar för att föda fler människor. Emigration var svaret för en del, så även i Sandbol, tillfälligt arbete på andra orter eller flytt för att jobba i städer gällde för andra. Odling av ny mark var något som kom att uppmuntras av statsmakterna där detta var möjligt. I Kila och inte minst i Sandbol

riktades intresset mot att utvinna mark genom sjösänkning. För detta erhöll man statligt stöd men arbetet mötte starkt motstånd från kyrkoherde Anders Lignell. Ett hinder för sjösänkningen var att kyrkans kvarn skulle drabbas när utloppet från Summeln förändrades. Efter vandringen genom Sandbol avslutats och vi hade fikats så erbjöds en bonustur ner till "mulebanken". Det är benämningen i Sandbol på förhöjningen vid den gamla strandlinjen. På väg dit passerade vi missionshuset från 1906 och tidigare nämnda domarringen och grusgropen. Området nedanför mulebanken har de senaste åren tilldragit sig stort intresse från naturvårdande myndigheter och processen går fram och tillbaka kring bildande av naturreservat. Idag är det mesta av marken som utvanns i sjösänkningen skogbeklädd och till stora delar svärgenomtränglig. Gensvaret var alltså stort på inbjudan till byvandring i Sandbol och så många mer hade inte fått plats i dessa coronatider. Nästa år ser vi fram mot både torpvandring och någon ny byvandring, varför inte i Rud eller Kärrholmen.

Text och Bild:
Henrik Olsson

Byalaget besöker Sjöviks Hjortfarm i Kila

Gården med kronhjortar

En kväll i slutet av augusti besöker jag Mats Söderquist och Ann-Marie Andreassons gård i Sjövik i Kila. Gården är Ann-Maries föräldrahem. Vi sitter på balkongen ovanför den nybyggda verandan som också är husets entré. Det är en av de där riktigt fina sommarkvällarna, vindstilla, ljumt i luften och en fantastisk utsikt över en nästan spegelblank Harefjorden. Här finns mycket att titta på. Det första jag ser när man närmar sig gården är ett stort hägn. I det 14 ha stora hägnet betar ett drygt 60-tal kronhjortar. Det är inte lätt att räkna dem, men Mats och Ann-Marie är ganska säkra på att det är 22 hindar, 20 fjolingar, 20 årskalvar och 2 vuxna hjortar med ståtliga horn.

Under sommaren betar djuren

gräs och sly men under vintern måste de utfordras. Det går åt cirka 100 balar hösilage, 5 ton spannmål och 600 kg betför i pelletsform under ett år. Numera är Mats hemma på gården på heltid och Ann-Marie arbetar som vaktmästare på Kila kyrkogård.

Nytt slakteri

Bland många projekt som Mats och Ann-Marie genomfört tillsammans är nog ett av de största det nybyggda viltslakteriet. I den gamla ladugården med ladan har det byggts ett slakteri med förråd och ett litet kontor. Det är svårt att beskriva den fina och välutrustade anläggningen med ord, den måste ses. Hela anläggningen är besiktigad och godkänd som slakteri av Livsmedelsverket i Örebro. I slakteriet finns mottagningsrum

där djurkroppen vinschas upp i taket och hängs i en travers. Här flås kropparna, putsas och görs rena för att transporteras vidare till ett av de två stora kylrummen. I kylrummet hänger kropparna tills de är besiktigade av en veterinär från Livsmedelsverket. I ett låst skåp, som bara veterinären har tillgång till, förvaras gårdens egen stämpel med anläggningsnummer 784. Stämplarna på djurkroppen är till för att allt som säljs ska vara spårbart. Efter veterinärbesiktning flyttas kroppen till nästa större kylrum där kroppen får hänga i 4 gr C och möras i cirka 10 dygn.

Därefter börjar Mats med grovstyckning. Nu flyttas kroppen till nästa rum där all finstyckning, tillverkning av korv och leverpastej, vägning, paketering och prismärkning utförs. I detta rum

ÖPPET HUS

LÖRDAG OCH SÖNDAG 26-27/9

kl. 10-16 båda dagarna

Vi har nöjet att inbjuda till öppet hus.

Välkomna att se vår anläggning, träffa oss och (om vi har tur) titta på hjortarna.

Vi kommer även att ha provsmakning och försäljning av hjortkött och charkuterier.

Vi kommer att följa Folkhälsomyndighetens rekommendationer.

Mats Söderquist och Ann-Marie Andreasson utanför sitt fina slakteri

finns all tänkbar utrustning som ska finnas i ett slakteri som t.ex. beredningsbänkar, kvarn, rök, flera kyl- och frysskåp, degblandare för korvtillverkning, skärmaskin, hamburgerpress, korvspruta, paketeringsmaskin, diskmaskin m.m.

Mats och Ann-Marie hjälps åt med att stycka och tillverka alla tänkbara hjortprodukter som entrecote, filé, ryggbiff, fransyska, rostbiff, rökta ytterlår och rulle, olika slags korvar som t.ex. den mycket populära Mor Edits korv och den ännu mer populära leverpastejen. Mats berättar att det

är mycket viktigt med hygien, därför är det kakel på alla väggar och klinker på golven. Det ska vara lättstädad och som besökare får du inte röra dig hur som helst utan skydd på t.ex. skorna. Arbetet med att bygga och inreda slakteriet har Mats utfört under ett drygt år. Det mesta arbetet har Mats utfört själv utom att just sätta kakel och lägga klinker.

Försäljning av hjortkött

Sjöviks hjortfarm använder sig av flera kanaler för att nå ut och sälja sina varor. Försäljning sker genom Facebook "Sjöviks Hjort

farm", den egna hemsidan "www.sjovikshjort.se", REKO-ringarna i Karlstad, Arvika och Säffle, marknader i närområdet och genom gårdsförsäljning. Försäljning sker under hela året men främst under vinterhalvåret. Under sommaren sker ingen slakt men fryst kött finns oftast att köpa. Mer och mer populärt är att handla via REKO-ringar. Det går till så att Mats och Ann-Marie lägger ut vad som erbjuds till försäljning på Facebook och kunderna beställer de varor de vill ha. Beställda varor förpackas i påsar och överlämnas mot betalning på t.ex. en överenskommen parkeringsplats i Arvika. För att förenkla för både dem själva och för kunderna sker försäljning också med köttet förpackat i lådor. En gourmetlåda kan innehålla de finaste styckdetaljer och väger mellan 3 – 4 kg. En annan låda innehåller också styckdetaljer samt köttfärs men har en vikt på cirka 5 kg. Riktigt populärt är numera köttfärslådan på 5 kg. Ann-Marie betonar att det är roligt att kunderna hör av sig efter att de fått tips från vänner och

Mottagning av slaktkroppar

Vi kan förvara det mesta!
Förråd • Bilar • Båtar
 Du kan även hyra Kylrum
 och Boulebana Inomhus

Vallarna AB
 Värmlands Nysäter
 Lars-Åke på 070-641 38 87
 eller vallarna@banhof.se

Vid beredningsbordet där detaljstyckning sker

En dröm är uppfylld

Det Ann-Marie och Mats är mest stolta över är att här på gården sker allt – här föds och slaktas och vi tar hand om hela tillverkningskedjan själva, inga transporter av djur. Allt är verkligen närproducerat. Drömmen om att kunna utnyttja den magra marken på gården på ett bra sätt, och att själva ta hand om hjortarna och tillhandahålla en bra produkt har gått i uppfyllelse. ”Vi gör verkligen något eget, som vi trivs med. Vi är väldigt nöjda och ser fram mot att träffa fler kunder som får ta del av våra varor”.

bekanta som handlat och smakat på Sjöviks hjortkött.

Solel

Det går åt en hel del elektricitet i slakteriet för att driva kyl- och frysskåp och till att hålla kylan på en jämn låg nivå på cirka +4 gr C året runt i kylrummen. Därför har

det investerats i en soleanläggning på slakteriets tak. Den gamla ladugårdslängan som slakteriet är byggt i ligger i riktning väst – öst och lämpar sig därför väl för solpaneler på syddelen av taket. Anläggningen är på 12 kW och hjälper till att hålla kostnaderna nere.

Text och bilder:
Morgan Jaresjö

SJÖVIKS
HJORTFARM

KRONHJORTSKÖTT OCH CHARK I VÄSTRA TAKENE
VÄLKOMNA PÅ BESÖK, HANDLA OCH TITTA PÅ HJORTARNA
Ann-Marie 072-561 11 54, Mats 070-264 50 40

**MATJORD & GRUS
BARKMULL & TÄCKBARK**

**Lastväxlare
Hjullastare
Grävmaskiner**

- Säffle 070 - 665 06 91 -

**jocke@jpentreprenad.se
www@jpentreprenad.se**

**NYBYGGE
TILLBYGGE
ROT-RENOVERING**

**072-217 15 10
www.sannesbygg.se**

VVDS

DIN PARTNER I SKOGEN

www.vvds.se

Kultur/natur-vandringar i Östra Kilas Bygdegårdsförenings regi

På grund av Coronapandemin blev det inget firande av Kilaveckan. Med sorg i hjärtat fick vi ställa in vår populära fisketävling vid Haglandet och likaså kubb- och grillkvällen i Bygdegården. Det kändes trist att inte ha något program alls under sommaren så vi beslutade att vi skulle se om några var intresserade av kultur/natur-vandringar en gång i veckan. Vi har ju tidigare haft vårpromenader varje år, men nu ville vi ut i naturen sommartid för att kunna träffas "coronasäkert". En viktig skillnad har varit att alla nu tagit med sig fikakorg.

Sedan den 8 juli har vi varje onsdag klockan 18.00 utgått från Bygdegården och därifrån haft olika mål och riktningar. Vår ambition har varit att sprida vandringarna till alla delar av Östra Taken (och norra Spässlanda). Dessutom vill vi att den som har information om det vi passerar delger övriga. Det har varit många frågor och det har hittills alltid varit någon

som kunnat svara. Vandringarna har aldrig varit tysta, det har diskuterats och kommenterats hela tiden. Intresset har överträffat våra förväntningar och deltagarna har kommit från Källås och Knöstad i norr till Säffle i söder. Antalet har varierat allt från 8 till 19 och några fyrfota vänner har också funnits med.

Första promenaden gick från Bygdegården och längs den gamla vägen förbi Yxfälterud. Fikade ovan Dalen bland blåbär i en vacker hållmarkstallskog. En riktigt skön kväll. Veckan efter utgick vi från Komossen.

En trivsam, drygt 5 km lång tur i omväxlande miljö och vi såg de första kantarellknattarna. Fikat intog vi på Sjögrens altan. Nästa promenad kallade vi Fåfångaturen. Utgick från Berget och gick i en motsolsrunda på lättrampade skogsvägar. Fikade vid Fåfångans rastbord med blåbär som efterrätt. Fåfångsmyren låg strax bredvid och kan ha fått sitt namn från att ordet beskriver varför ingen har klarat att dika ut den trots flera försök. Hittade även en kolbotten, som det förr fanns flera av. Den 27 juli samlades vi i lätt regn. Följde gamla landsvägen norrut från Bygdegården och vek av mot Harkel och Skrusserud. Fikade på en vacker plats innan Skrusserudsbacken besegrades. På väg tillbaka mot Bygdegården besökte vi torpruinen vid Norra Västeräng samt stugan vid Nolängen. En vacker tur på knappt 6 km med mycket historia. Veckan därefter traskade vi iväg från Torpa på lättgångna skogs- och traktorvägar via Åsen och vidare söder om Bodasjön till Holmelund. Fikade vid soldattorpet Holmerud med fin utsikt över Holmtjärn.

Fortsatte genom skogen tills landskapet öppnade sig och vi hade Södra Falla till vänster och Nedre Falla till höger. Tillbaka mot Torpa passerade vi Björnerud

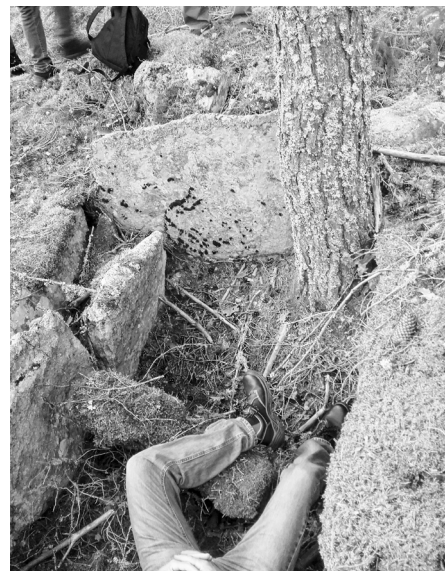
Aldalens torpruin.

torpruin. Den 12 augusti var det en lång bilkaravan som for iväg norrut och svängde av från väg 175 strax ovanför Dalen. Vi parkerade vid ett virkesupplag och vandrade gamla landsvägen söderut en bit innan vi gick mot nordost på en sentida skogsväg. Passerade torpet Aldalen som var aktivt 1862–1924 under Dalen. Idag återstår endast en övertäckt ruinkulle. Fikade i kvällssolen vid ett slybevuxet hygge. Vi mådde väldigt gott i denna vackra miljö där stora markpartier täcktes av blommande ljung. Veckan där- efter styrde vi kosan mot Kistefjället. Från en vändplan nära Delestan korsade vi landsvägen och travade in i skogen. Omväx-

lande lättgången väg med bitvis täta snår med mycket frodig växtlighet. Nådade fram till de två hållkistorna som givit upphov till bergets namn.

Bägge idag öppnade och intakta men man kan få en bild av storleken på dem. Väl uppe vid toppröset fikade vi och insåg att lingo- nen nu blivit plockningsmogna. Vi kommer att fortsätta promenaderna i höst så länge intresse och dagsljus räcker. Information om kultur/naturvandringarna finns på vår hemsida, karrholmen.se.

Sven Gerdin och Ewa Sjögren

Hällkistan vid Kistefjället

Blev du rädd?

Lugn, killen är säkert förankrad i dubbla säkerhetselar. Där han står så finns det en lucka så att man kan komma åt någon sorts antenn. Vindkraftverken är alltså samma som vi får i Kila, nämligen Siemens-Gamesa. Bilden är tagen någon annanstans, då vi inte får se ”våra” 8 kraftverk förrän nästa sommar.

Text: Roland Takman

Bild: Siemens-Gamesa

Hämtad från: VINDKRAFTSnyheter.se

SCHULLSTRÖMS BYGG

0730254525

www.schullstromsbygg.se

Prisvärd manuell Skogsvård
på dina marker

Röjning, Plantering, Vindfällor
Gallring utföres med Rottne H8

**LÅNGSERUDS
SKOGSSERVICE**

Kontakta
Johan Graad
070-600 95 19

Brev från Von E.

Bidagen 2020

Hamling av askar i apeldgården Von E 2020

Men det var ju fasligt vad det gick fort! En säsong på von Echstedtska Gården går alltid med blixstens hastighet, men detta farsotens år gick det fortare än någonsin tycker vi. Det kan ju för all del ha att göra med att vår säsong faktiskt var kortare och med lite mer begränsade öppettider, den 15 juli kunde vi slå upp portarna igen efter att ha varit pandemistängda fram tills dess. Men kort eller ej, vi är mycket glada över att vi i rådande situation kunde öppna alls, och vi har haft en

fin säsong med många besökare från alla håll och kanter. I stora huset har Lars Sjöberg och Susanne Wilhelmsson arbetat med en utställning om 1700-talets möbler och dess hantverk och historia under sommaren. Ytterligare ett rum har öppnats för visning, så numera kan man kliva in i pigkammaren bredvid köket

också, och med hjälp av en dörr som togs upp på 1800-talet någon gång kan man nu gå runt från Bengt von Echstedts rum och komma ut i köket. Vi är inte helt säkra på att nämnda herre skulle uppskattat det arrangemanget, men han fanns ju inte kvar i jordelivet när dörren kom på plats, så han hade säkert inte ont av det.

I kaféet utökade vi i år sortimentet med en soppa (gjord på säsongens råvaror), som tillsammans med bröd, bullar, äppelpajer, citronpajer, chokladbullar och en massa annat gott levererades från Matbruket, som finns i Borgvik/Karlstad. De tog också fram Christina Catharinas maräng, en gigantisk skapelse i rosa, som vi serverat med glass och/eller gräddde till. Vi kan meddela att den var delikat god! Vi hade också vår kaffeleverantör Kafferäven på besök och hoppas nu att vi i en

pandemifri framtid ska kunna ha en liten kaffeprovning för alla som vill.

Bidagen i juli hade många besökare, och det var roligt att se att så många intresserar sig för en av våra absolut viktigaste arter.

Under sommaren har det varit massor med bin och humlor i vår örtagård och vi hoppas de ska bli ännu fler framöver.

Vi fick en utökad fauna här på Von E under sommaren också. Här finns ju alla möjliga och omöjliga djur och insekter, men nu i augusti fick vi syn på en fågel vi inte sett förut, nämligen en röd glada. Efter några dagar kunde vi konstatera att det faktiskt var två glador som seglade över gården och allén, så nu återstår att se om de var här på tillfälligt besök eller om de kommer återkomma nästa år. Det var hur som helst fint att få se dem, det är stora och vackra fåglar.

Lars Sjöberg, Ursula Sjöberg (skymd), Susanne Wilhelmsson, utställningschef Karin Åberg Waern, Terese (skymd) och Dag Ronny Pedersen

Interiör Herrns Rum

I trädgården har våra träd fått en översyn av arborister som beskurit träd och hamlat askarna i apelpgården, så att våra äppelträd ska få mer ljus. Det planeras också för att plantera ännu fler äppelträd så att vi får två stycken av varje sort, så framöver kommer ni också kunna se äppelträd ned mot dammen nedanför örtagården. Just i år har vi dessutom ett formidabelt äppelår, med massor av äpplen på de flesta av våra äppelträd.

I just sammanhanget äpplen vill vi också påminna om vår äppel-

dag den 19 september kl. 11.00-16.00 då vi har visning och sortbestämning med Jörgen Larsson och Ulla Anesäter. Om man vill ha hjälp med sortbestämning av äpplen, ta med en kvist och en frukt från det aktuella trädet så kan Jörgen och Ulla förhoppningsvis hjälpa er. Kafeét har öppet och vi hoppas på en fin dag bland äpplena, och i år kommer det ju dessutom finnas rätt gott om äpplen att smaka på. Det går också att beställa äppelträd av de sorter vi har i apelpgården.

Annars har vi stängt Von E för säsongen nu och vi tar sats med underhåll och planering för nästa säsong, som börjar i slutet på maj 2021. Välkomna till oss då!

Hälsningar

Anna Bergström, Jonas Rimeika
Karlsson, Johan Moberg, Josephine Gustafsson
och Klara Nordansjö
genom
Malin Axelsson

Party på Kvarnstugan

Säsongen på Kvarnstugan i Kila går mot sitt slut. Vid arbetsmötet den 3 september plockades stugmöbler in för vintern och Kvarnstugan stängdes. Alltsedan vårtiden har en arbetsgrupp träffats en gång i månaden för att slå gräs, städa stugan, sköta blomrabatt osv. Det har också varit en social gemenskap med pratstunder kring kaffekorgarna och planering för samlingar. Gården hör till Kila församling och en gudstjänst kunde hållas i sommar med kyrkoherde Lena Skoting på besök.

Tisdagen den 25 augusti hölls ett grillfest på eftermiddagen med korv, bröd och tillbehör. Kenneth Almlöf - granne till Kvarnstugan - skötte grillen med den äran. Till förrätt bidrog Mariann Thunholm med snittar och läskedrycker och till efterrätt bjöd Sonia Holmström och Barbro Högeryd på äpplepajer och vaniljsås. Solen lyste och värmdde på kvarnkullen och det blev en skön siesta i sensommartid..... att sen Stig Thunholm spelade dragspel var toppen! Vi fick god tid att umgås med

varann - för dagen 12 personer -. Och vid avslutningen läste vår gruppledare Morgan Jaresjö ett stycke om gamla tider...ur Kilaboken . Vi hade en mycket trivsamt eftermiddag, då vi delade tankar om Kvarnstugan. Kenneth Almlöf berättade, att han nu och då såg gäster besöka stugan. På knaggliga vägar och från tre håll hittar man ju fram till denna lilla och sköna oas i Kila.

bild och text:
Eric Högeryd

Kenneth Almlöf laddar grillen

Stig Thunholm med dragspelsmusik

Barbro Högeryd, Mariann Thunholm, Stig Thunholm och Morgan Jaresjö

KOSKELA

Golv & Bygg AB

GVK-certifierad för våtrum

070 - 573 31 65

**"Ingenting är omöjligt -
det kan bara ta lite längre tid"**

Öka skogens värde

Röjning & plantering utföres

Hans Eriksson

Bolet, 070-208 36 30

Kila Runt jubilerar 2 År

Nu har vi firat 2-års jubileum, och det gjorde vi med en promenad i Långserud. Sen njöt vi av pizza och våfflor från bla Wedbränt. Vi har nu varit ute 69 gånger och gått, och några har gått riktigt många gånger och detta ska ju firas så klart. Hans Olsson har varit med 54 gånger, Roger Nilsson 50 ggr och Els-Marie 43 ggr.

Vi har gått ca 275 mil. Och med alla som gått har vi 4 360 mil på 986 huvuden som varit med och gått. Detta är en prestation som är värd att uppmärksammas, vi har fått med allt från små barn upp till 80+ -åringar...imponerande. Vi går i ur och skur, soligt och varmt, och det är bara glada miner. Nu kommer hösten och då tar vi fram

veden och grillpinnarna, så ni som funderar på att börja gå..gör det med oss och i gemenskap. Alla är välkomna så hör av er till Birgitta R Persson 0706707069, eller Roger Nilsson 0703269715 så berättar vi mer.

Text och Bild:
Birgitta R. Persson

**Vedanläggningar, reparationer
& försäljning**

Allt i värme, vatten & avlopp

ERLEWEINS
RÖR

070-541 77 55 · 0533-621 31

Sjöbyn Framgården, 661 94 Säffle

AB JK:s Måleri

Stora Backa, Övre Träcka
Utför allt inom branchen
mail: l.takman@telia.com

070-382 83 42

Lars Takman

Landskapsvård i Östra Kila

Jag läste för många år sedan boken "Mulens marker". Den var banbrytande och blev en milstolpe både när det gäller kunskapen om faunan och floran i bondens landskap, men också när det gäller förståelsen för det gamla, för det som krävs för att bevara landskapet och dess rika innehåll av växter och djur. Boken gav mig inspiration under min tid som ägare av får samt intresset för landskapsvård och naturbetesmarker.

Är man uppmärksam och åker förbi Östra Takene kan man se att landskapet har förändrats, man kan se Harefjordens vatten, strandängar som betas, ja det som kan betraktas som naturbetesmarker. Kila bygdeblad träffar Yvonne Take som står bakom den förändring som har skett.

Man kan förstå att du har ett intresse för landskapet.

Det är egentligen mitt intresse för skogsbruk som har utvecklats till att öppna upp landskapet i stället för att det växer igen med buskar och sly säger Yvonne. Jag tog kontakt med Skogsstyrelsen och med hjälp av Mellanskog gjorde vi en omfattande naturvårdshuggning i området närmast sjön.

Vilka utmaningar finns?

Att det finns betande djur är avgörande, arbetet påbörjades för några år sen med hjälp av förre

arrendatorn Anders Gunnarssons får. Nu har jag ett samarbete med bröderna Johansson på Bäckes gård som arrenderar jordbruksmarken som hör till gården. Arrendet innebär även att marken ska betas och så har det blivit med gott resultat säger Yvonne. Svårigheten är att hitta balansen mellan areal och antalet djur, så jag hoppas på att fler djur kommer att beta och att större områden blir naturbetesmarker fortsätter Yvonne.

Det finns mängder av vass i sjön. Ja, där har nötkreaturen gjort ett fantastiskt arbete, de betar strandängarna och går långt ut i sjön och trampar sönder bankar av vass som ligger på botten. På strandängarna lekte tidigare gäddan i stora mängder men vassen har på senare år växt sig allt för tät och kompakt för att vara lämplig som lekmiljö. Gädda och betande djur är en bra kombination och förhoppningen är att vi nästa vår åter kan se gäddan i lektagen med ryggarna över vattenytan på de översvämmade och betade strandängarna säger Yvonne.

Text Sune Fransson

**Kök, inredningar,
dörrar samt andra
snickerier tillverkas
efter dina önskemål**

TF Snickeri

Thomas Felth, Smedbyn, Säffle

0533-631 27

Ny skogsinspektor i Säffle

David Axelsson tar över
som vår skogsinspektor
i Säffle.

För att komma i kontakt
med David ring
010-482 81 94.

Björn Andersson t.v.
lämnar över till David
Axelsson t.h.

mellanskog.se

 MELLANSKOG

Din researrangör på hemmaplan

Vi erbjuder totallösningar för din show,
konsert, kryssning, shopping, resor mm
för såväl privatpersoner som företag.

Vi har moderna, säkra och bekväma
bussar i olika storlekar för att kunna
anpassa oss till dina behov

Välkommen!

Vi finns för alla!

Det lilla företaget med de stora möjligheterna!

NYSÄTERS / BUSS AB

0533-300 45

Info@nysatersbuss.se • www.nysatersbuss.se

MOELVEN

VI GER DIG RÅD SOM FÅR DIN SKOG ATT VÄXA MER

Tommy Johansson

070-517 26 30

Joakim Karlsson

070-600 87 01